

Wensen voor een toegankelijke gemeente

3-10-2014

Wat is er dan precies nodig, om te komen tot die toegankelijke gemeente?

Die vraag hebben de belangenorganisaties beantwoord. Zij hebben deze wensen opgesteld die richting geven aan waar, hoe en welke oplossingen te vinden.

Deze wensen vormen een instrument om te werken aan een gemeente die toegankelijk en bruikbaar is voor iedereen.

Toegankelijkheidslijsten voor de openbare ruimte en woningen

Kwaliteit van de openbare ruimte en woningen ontstaat als álle gebruikers, dus ook gebruikers die niet jong, snel, fysiek fit of mobiel zijn of een goed oriëntatievermogen hebben, gebruik kunnen maken van de woning, straat of plein. Soms kost dit iets meer, maar meestal niet. Daar zijn vele voorbeelden van.

Aandacht voor toegankelijkheid is des te meer relevant omdat Nederland het 'VN verdrag voor gehandicapten' binnenkort ratificeert. Dit Verdrag geeft mensen met een beperking het recht om zonder belemmeringen mee te mogen doen aan de samenleving. Dat zal ook in alle wetgeving zichtbaar worden.

Voor het bepalen aan welke eisen de gebouwde omgeving moet voldoen, gebruiken ontwerpers normen en richtlijnen die door de overheid en belangenorganisaties zijn vastgesteld.

De bouwwereld maakt financiële afwegingen en gebruikt de normen en richtlijnen vaak als bovengrens. Men heeft vaak geen idee dat het resultaat nauwelijks kwaliteit en onvoldoende bruikbare woningen en openbare ruimte oplevert. Men is bang voor hoge kosten of geeft prioriteit aan andere zaken zoals vormgeving. De normen zijn echter vaak een minimum en onvoldoende om een bruikbare voorziening te realiseren.....

Verantwoordelijken uit de bouwwereld, die uit (gesimuleerde) ervaring of (van nabij) echt begrijpen wat het betekent om in een rolstoel te zitten, niet te kunnen zien, angstig te zijn, slecht ter been te zijn, minder evenwicht te hebben etcetera houden in het ontwerpproces rekening met de wensen van deze gebruikers. Wij, de belangenorganisaties in De Bilt, laten het hen graag ervaren en bieden 'ervaringstours' aan.

Graag zien wij dat opdrachtgevers en ontwerpers in de bouw zich vanaf moment één bewust zijn van dat wat alle gebruikers nodig hebben om gebruik te kunnen maken van het product. Deze wensen leiden tot meer kwaliteit voor iedereen en we voorkomen dat mensen worden buitengesloten.

Op verzoek van de gemeente en de bouwwereld kunnen wij ook voor andere onderwerpen toegankelijkheidslijsten samenstellen. Dat doen we zelfs graag! Kennis over toegankelijkheid is in ontwikkeling. Nieuwe inzichten zullen wij steeds toevoegen aan de toegankelijkheidslijsten. Hieronder vindt u de toegankelijkheidslijsten voor woningen en de openbare ruimte etcetera.

Vindt u de toegankelijkheidslijsten onduidelijk, of roepen ze vragen op? Wij geven u graag een toelichting.

**Hieronder vindt u de reeds ontwikkelde toegankelijkheidslijsten:
Hieronder vindt u de reeds ontwikkelde toegankelijkheidslijsten:**

[Looproutes \(conform Richtlijn ‘Voetpaden voor iedereen’\)](#)

[Welkome \(service\)Wijken](#)

[Ommetje in woonwijken](#)

[Toeristische ommetje](#)

[Haltes/perrons voor het Openbaar Vervoer](#)

[Regiotaxi](#)

[Fietsenstalling](#)

[Basisniveau alle nieuwe woningen](#)

[Basisniveau van gebouwen met een publieksfunctie](#)

[Aanvulling theater/bioscoop/conferentie](#)

[Aanvulling voor een bibliotheek](#)

[Aanvulling voor Musea](#)

[Winkels](#)

*In de onderstaande lijsten wordt de term zelfstandig gebruikt.

Met deze term bedoelen wij dat mensen met beperkingen die zelfredzaam zijn, zonder hulp van anderen de voorziening moeten kunnen gebruiken.

Looproutes (conform Richtlijn ‘Voetpaden voor iedereen’)

Voetgangers worden in staat gesteld om zich via bruikbare, veilige, logisch gelegen en toegankelijke voetpaden te verplaatsen (vanuit het perspectief van de voetganger).

Onder voetgangers worden ook mensen met een rollator, een rolstoel of een scootmobiel verstaan en mensen met een visuele beperking.

De voetpaden stellen alle mensen in de gelegenheid om:

- alle woningen te bezoeken;
- alle gebouwen met een publieksfunctie* te bezoeken;
- alle voorzieningen** die voor het publiek zijn aangebracht te bezoeken;
- alle haltes voor het OV *** te bereiken en gebruiken;
- alle gehandicaptenparkeerplaatsen te bereiken;
- een ommetje te maken;
- andere wijken te bereiken.

De bovenstaande voetpaden worden zo ingericht dat voetgangers daar zelfstandig gebruik van kunnen maken.

* Denk aan winkels, overheidsgebouwen, kantoren e.d.

** Denk aan parken, pleinen, monumenten, straatmeubilair zoals afvalcontainers e.d.

*** De rijksoverheid heeft vastgesteld dat al het OV toegankelijk moet zijn.

Welkome (service)Wijken¹

De looproutes in een Welkome (service)Wijken zijn hoogwaardig zodat bewoners met loophulpmiddelen, rolstoelen en scootmobielen vanaf hun eigen woning zelfstandig de voorzieningen in de wijk kunnen bereiken.

Dat wil zeggen dat er in principe geen abrupte hoogteverschillen in de looproute voorkomen, dat de vrije doorgang overal extra ruim is, dat loopafstanden kort en logisch zijn en dat de bestrating vlak is.

¹ Ook wel Woonservicezones genoemd

Ommetje in woonwijken

Bewoners van woonwijken moeten in staat worden gesteld om een ommetje te wandelen. In en bij elke wijk is tenminste één ommetje dat zo is ingericht dat alle voetgangers daar zelfstandig gebruik van kunnen maken.

Alle voetpaden zijn in beginsel toegankelijk. Bijzondere voetpaden met een recreatieve waarde behoren onderdeel te zijn van het toegankelijke ommetje. Denk aan voetpaden langs natuur, cultuur en locaties met een historische waarde. Bewoners mogen niet op voorhand worden buitengesloten.

Toeristische ommetje

Gehandicapte toeristen en bezoekers moeten dezelfde ervaringen kunnen opdoen als iedereen.

Alle toeristische wandelroutes dienen in beginsel toegankelijk te zijn.

De routes hebben een hoogwaardige kwaliteit, dat wil zeggen, daar waar bestratingen een monumentaal karakter hebben, wordt alles in het werk gesteld voor een hoogwaardige mate van bereikbaarheid door rolstoelen.

Haltes/perrons voor het Openbaar Vervoer

1. Iedereen, dus ook rolstoelgebruikers, mensen met een visuele beperking en veel meer dan gemiddeld lange mensen (2.20 meter), kunnen via een veilige looproute elke halte zelfstandig bereiken en verlaten.
2. Iedereen, dus ook rolstoel- en rollatorgebruikers, kunnen zelfstandig (zonder hulp van derden) de transfer maken tussen het perron en het voertuig, zowel erin als eruit.
3. Iedereen, dus ook rolstoel- en rollatorgebruikers, kunnen zelfstandig (zonder hulp van derden) de overstap maken tussen aansluitend OV (bus naar bus, bus naar tram, bus naar trein, tram naar trein en omgekeerd).
4. De ruimte die nodig is voor de looproute genoemd in 1 en de transfer genoemd in 2 is vrij van obstakels (geen drempels, geen hellingen, geen gleuven en geen belemmeringen in de hoogte zoals overhangend groen).
5. Passagiers, waaronder rolstoel-, rollatorgebruikers, mensen met kinderwagens en mensen met bagage, worden bij het plaatsnemen in het voertuig zo min mogelijk belemmerd door de inrichting van de halte/het perron. In plaats van het voldoen aan minimale maten is het wenselijk dat gedimensioneerd wordt naar een optimaal gebruik van het perron. Dat wil zeggen dat de bewegingen van hulpmiddelen als rolstoelen en rollators vooraf worden vastgesteld en bepalend zijn voor de inrichting.
6. Het is wenselijk dat de locatie van de instap van voertuigen wordt gestandaardiseerd en dat deze op het perron wordt aangegeven zodat passagiers zich op een juiste plek kunnen opstellen en daarmee de halteringstijd kunnen verlagen. Wij verwachten dat, door bezuinigingen, het aantal passagiers (studenten en werknemers) dat rolstoelgebonden is en zelfstandig zal reizen, de komende jaren zal toenemen. Zij moeten ook tijdens de spits gebruik kunnen maken van de tram. Dat kan alleen als zij zich op de juiste plaats op het perron kunnen opstellen.
7. Elke extra handeling die door derden moet worden verricht (hulp) om het reizen voor mensen met beperkingen mogelijk te maken, moet worden voorkomen.

Gehandicaptenparkeerplaatsen

1. Bij locaties met een publieksfunctie zijn voldoende 'algemene gehandicaptenparkeerplaatsen'. Afhankelijk van de functie van een locatie moeten er één of meerdere algemene gehandicaptenparkeerplaatsen zijn. Bij een kantoor of winkel kan één algemene gehandicaptenparkeerplaats voldoende zijn, maar bij een winkelcentrum, gezondheidscentrum, cultureel centrum of bijvoorbeeld een kerk moeten meerdere algemene gehandicaptenparkeerplaatsen gesitueerd worden. Soms is het wenselijk om parkeerplaatsen bij elkaar te situeren (wat het zoeken vereenvoudigd). Er is een richtlijn dat 2 % van het aantal parkeerplaatsen ingericht als algemene gehandicaptenparkeerplaats. Het is van belang om samen met lokale ervaringsdeskundigen en belangenorganisaties de gewenste locatie en het gewenste aantal algemene gehandicaptenparkeerplaatsen vast te stellen.
2. Algemene gehandicaptenparkeerplaatsen zijn ingericht conform de richtlijn 'Voetpaden voor iedereen' en bruikbaar voor mensen met een beperking in het lopen en rolstoelgebruikers, zowel als passagier als chauffeur.
3. Mensen met een beperking in het lopen dus ook rolstoelgebruikers kunnen via een veilige en logische looproute de gehandicaptenparkeerplaatsen bereiken en verlaten.
4. Er is een overzicht en een plattegrond beschikbaar met de locatie van de 'algemene gehandicaptenparkeerplaatsen'. In deze overzichten wordt onderscheid gemaakt tussen parkeerplaatsen die aan de eisen voldoen (toegankelijk = +) en parkeerplaatsen die kleiner zijn (beperkt toegankelijk = +/-).

Regiotaxi

1. De regiotaxi is vervoer van deur tot deur. Uitgangspunt is dat de chauffeur de passagier bij de voordeur ophaalt en aflevert. Dat is natuurlijk niet nodig als iemand dat zelf kan, maar ook bij twijfelgevallen is "van deur tot deur" het uitgangspunt.
2. Voor vaste standplaatsen van de regiotaxi geldt dat alle passagiers² via een korte³, toegankelijke en veilige looproute de parkeerplaats van de regiotaxi zelfstandig⁴ kunnen bereiken en verlaten. Wanneer een looproute langer is, moet gestreefd worden naar de kortst mogelijke route. Denk bijvoorbeeld aan het stationsgebied.
3. De ruimte die nodig is voor de looproute genoemd in 2 is vrij van obstakels (abrupte hoogteverschillen, gleuven en belemmeringen in de hoogte zoals overhangend groen).
4. Bij vaste standplaatsen dient de regiotaxi zodanig te halteren, dat passagiers zelfstandig de transfer kunnen maken van het trottoir en/of vanaf de rijbaan in het voertuig, zowel erin als eruit.
 - a. Als er sprake is van een trottoir (verhoogde stoep) dan zou de regiotaxi zo moeten halteren dat er binnen 5 m een geschikte oprit is.
5. De ruimte die nodig is voor de transfer genoemd in 2 is vrij van obstakels (abrupte hoogteverschillen, gleuven en belemmeringen in de hoogte).
 - a. Bij de transfer voor rolstoelen en scootmobielen worden alle hoogteverschillen overbrugd door hellingen waarvan de hellingshoek voldoet.
 - b. Voor passagiers die lopend het voertuig betreden zijn abrupte hoogteverschillen van maximaal 60 mm toelaatbaar.
 - c. Bij de transfer voor rolstoelen en scootmobielen worden alle gleuven tussen het voertuig en het perron overbrugd.
 - d. Voor passagiers die lopend het voertuig betreden zijn gleuven van maximaal 60 mm toelaatbaar.
6. Passagiers die gebruik maken van een rolstoel, rollator of scootmobiel worden bij het plaatsnemen in het voertuig zo min mogelijk belemmerd door de inrichting van de regiotaxi.
7. Het voertuig dat wordt gebruikt voor het vervoeren van rolstoelen is voorzien van een vastzetinrichting voor rolstoelen.
8. Het voertuig dat wordt gebruikt voor het vervoeren van rollators is voorzien van een vastzetinrichting voor meerdere losse rollators.
9. Het voertuig dat wordt gebruikt voor het vervoeren van scootmobielen is voorzien van een vastzetinrichting voor scootmobielen.

Fietsenstalling

1. Mensen met loopbeperkingen kunnen de fietsenstalling gelijkvloers bereiken en verlaten zonder gebruik te maken van trappen en hellingen.
2. In de fietsenstalling is ruimte voor het parkeren van meerdere elektrische fietsen, driewielers, tandems en handbike apparatuur.
3. In de fietsenstalling is een oplaadmogelijkheid voor accu's van elektrische fietsen en scootmobielen.

² Onder passagiers bevinden zich mensen met beperkingen zoals mensen met een beperkt uithoudingsvermogen, mensen met loophulpmiddelen als een stok, een rollator, een rolstoel of een scootmobiel, mensen met een visuele beperking, mensen met een auditieve beperking, korte mensen en lange mensen (2.20 meter).

³ Maximaal dan 50 meter.

⁴ Zelfstandig – zonder hulp van derden

Basisniveau alle nieuwe woningen

1. Rolstoelgebruiker kan vanaf de rijbaan zelfstandig de toegangsdeur van het woongebouw bereiken.
2. Rolstoelgebruiker kan bij een woning met een eigen toegang aan de openbare weg zelfstandig de toegangsdeur van de woning bereiken.
3. Rolstoelgebruiker met handfunctie kan bij de bel komen en deze zelfstandig bedienen.
4. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig of eventueel met lichte hulp in de woonkamer rijden.
5. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig of eventueel met lichte hulp tot de toegang van de toiletruimte rijden.

Basisniveau van gebouwen met een publieksfunctie

1. Rolstoelgebruiker kan vanaf de rijbaan zelfstandig de toegangsdeur bereiken en passeren.
2. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig de receptie bereiken.
3. Teksten voor bezoekers zijn leesbaar vanuit de rolstoel.
4. Er is een rolstoeltoegankelijk toilet.
5. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig het rolstoeltoegankelijk toilet bereiken en gebruiken.
6. Het rolstoeltoegankelijk toilet is eenvoudig te vinden (denk aan bewegwijzering).
7. Uitgangspunt bij het vormgeven is kwaliteit. Normen geven vaak het minimum aan. Voor rolstoelgebruikers heeft het de voorkeur voorzieningen als liften ruim bemeten worden.
8. Teksten voor bezoekers (denk aan bewegwijzering en naambordjes) zijn extra goed leesbaar. Er is aandacht voor contrast, lettergrootte en verlichting van teksten. Extra aandacht voor de voelbaarheid van teksten voor blinden en slechthorenden (denk aan teksten bij en op liftbedieningsknoppen).

Aanvulling theater/bioscoop/conferentie

1. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig de kaarten kopen en betalen.
2. Rolstoelgebruiker kan, zolang de zaal niet is uitverkocht, op elk moment net als ieder ander een kaartje kopen.
3. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig de garderobe bereiken.
4. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig de zaal inrijden, een personeelslid mag daarbij de deur openhouden.
5. Tenminste 2 % van het totaal aantal stoelen per zaal is beschikbaar⁵ als rolstoelplaats met een minimum van 2 rolstoelplaatsen per zaal.
6. Naast elke rolstoelplaats is zitruimte voor een kennis/familielid.
7. Op aanvraag kan per zaal 5 % van het totaal aantal stoelen per zaal ingericht worden als rolstoelplaats .
8. De rolstoelplaatsen hebben voldoende manoeuvreerruimte en zijn horizontaal.
9. Rolstoelgebruiker heeft een goed en onbelemmerd gezicht en gehoor op het gebeuren op het toneel.
10. Er is een voorziening voor slechthorenden (bijvoorbeeld infra-rood apparatuur of een ringleiding).
11. Er is minimaal 2 % stoelen geschikt voor mensen met obesitas (bijvoorbeeld love-seats) met een minimum van 10 plaatsen per zaal.
12. Er is minimaal 2 % stoelen geschikt voor veel meer dan gemiddeld lange mensen (2.20 meter) met een minimum van 10 plaatsen per zaal, bij voorkeur op de achterste rij, waardoor andere bezoekers geen belemmeringen ervaren door lange bezoekers.
13. De bijzondere stoelen zijn vrij uitgeefbaar, maar betrokkenen kunnen altijd een beroep doen op het personeel om in billijkheid tot ruiling te komen.
14. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig de foyer bereiken. Er zijn meerdere tafels geschikt voor rolstoelgebruikers.
15. In de foyer zijn banken of stoelen voor bezoekers.

Al 22 jaar ben ik niet naar een goede film kunnen gaan in een Utrechtse bioscoop. Nu heb ik vnl. belangstelling voor filmhuisfilms. Ben ik de enige met dit probleempje?

Marianne Komen

⁵ Deze plaatsen zijn bestemd voor mensen met beperkingen en dienen pas op het laatste moment zijn de laatste kaarten die verkocht worden

Aanvulling voor een bibliotheek

1. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig de digitale catalogus bereiken en gebruiken.
2. Rolstoelgebruiker kan zelfstandig alle kasten met leenbare producten bereiken en passeren.
3. Rolstoelgebruiker kan net zoals elke bezoeker geleende boeken e.d. inleveren.
4. Rolstoelgebruiker kan net zoals elke bezoeker te lenen boeken e.d. lenen en afrekenen.

Aanvulling voor Musea

1. Rolstoelgebruiker kan in principe alle expositiezalen, het auditorium en de horeca/foyer zelfstandig bereiken, gebruiken en/of bezichtigen.
 - a. Bij hoge uitzondering als het technisch niet mogelijk is kan met lichte hulp (bijvoorbeeld het open houden van een deur) van een begeleider een rolstoelgebruiker zalen bereiken gebruiken en/of bezichtigen,
 - b. voor gebouwen met een ingewikkelde routing is een rolstoelroute ontwikkeld, in informatie en op de website staat aangegeven dat deze route beschikbaar is,
 - c. wanneer begeleiding nodig is wordt in informatie en op de website aangegeven dat begeleiding in het museum beschikbaar is of dat men zelf begeleiding mee moet nemen.
2. De expositie is vanuit verschillende ooghoogtes (zittend en staand) te bekijken.
3. De bezoeker heeft geen hinder van spiegelend glas.
4. De expositie is goed verlicht.
5. In elke ruimte is voldoende zitgelegenheid.
6. In ruimten waar presentaties met spraak plaatsvinden is een voorziening voor slechthorenden (bijvoorbeeld een ringleiding).

Winkels

In de ideale winkel kan men alle producten zien, meenemen en bij de kassa afrekenen.

Als het van toepassing is, kan men producten uitproberen.

In de ideale winkel zijn alle klanten welkom, ook klanten met een beperking. De wensen van klanten met beperkingen zijn niet anders. Men wil elk product kunnen bekijken en uitproberen net als ieder ander.

In de praktijk is dat niet altijd mogelijk.

Soms zijn er trappen en andere hoogteverschillen.

Soms staan schappen onhandig zodat er geen

manoeuvrerruimte is. Wanneer men vooraf op de hoogte is van de wensen van klanten met beperkingen kan men, vaak zonder extra kosten, aan al deze wensen voldoen. Bedenk dat één op de vijf klanten een beperking heeft. De één licht de ander ernstig. Een groot aantal beperkingen is nauwelijks zichtbaar.

Denk aan slechthorendheid en slechtzienendheid. Als u aandacht besteed aan het aspect toegankelijkheid, wordt dat door uw klanten in hoge mate gewaardeerd.

“Manoeuvrerruimte houdt toch ook in, dat er geen stapels producten midden in het looppad staan. Ik kan producten, die per ongeluk omvallen, niet zelf oprapen.....”
Carry-Ann

1. Een klant kan de winkel zonder drempels bereiken.
2. De entree is herkenbaar en goed zichtbaar.
3. Iemand met een visuele beperking kan zelfstandig de entree van de winkel vinden (via natuurlijke gidslijnen zoals de gevel).
4. Er is geen kracht nodig om de toegangsdeur te openen. De deur gaat bij voorkeur automatisch open.

5. In de winkel is zitgelegenheid voor mensen.
6. De kassa/balie is goed zichtbaar en kan men zelfstandig bereiken.

Denk ook aan een klant met een visuele beperking. Breng bijvoorbeeld een gidslijn aan naar de balie.

7. Alle kassa's zijn bruikbaar voor rolstoelgebruikers en kleine mensen.
Dat wil zeggen, dat men zelfstandig producten bij de kassa kan plaatsen en oppakken.
8. Niet slechts één maar alle kassa's zijn passeerbaar door rolstoelgebruikers.
9. Slechthorenden en dove mensen kunnen meelesen met wat de caissière aanslaat.
10. De pinapparatuur is bruikbaar voor kleine mensen en rolstoelgebruikers (los of kantelbaar).
11. De begane grond en alle verdiepingen in de winkel zijn voor iedereen zelfstandig bereikbaar. Er zijn geen drempels en de doorgang is overal geschikt voor rolstoelen en scootmobielen.
12. Niet alleen de toegangsdeuren, maar alle reclame uitingen, pashokjes en eventuele overige beletsels bieden een vrije doorgang van 2.30 meter.
13. Alle schappen en alle toontafels zijn zo geplaatst dat een rolstoelgebruiker overal kan komen en alles goed kan zien.
14. De meest alledaagse producten zijn makkelijk bereikbaar ook voor kleine mensen en rolstoelgebruikers.
15. Een rolstoelgebruiker met handfunctie kan zelfstandig producten tussen 0,4 en 1,5 m hoogte pakken.
16. Weegapparatuur en pinautomaten zijn zo geplaatst dat kleine mensen en rolstoelgebruikers de apparatuur zelfstandig kunnen bedienen.

“Maak de gangpaden voldoende breed. Probeer het zelf uit ! Rij eens langs de stellingen met een magazijnwagen met een pakket dat 80 cm breed is....”
Jos Hendriks

Adressen

Werkgroep Toegankelijkheid bereikbaar via Wmo Advies Raad De Bilt;
www.wmoadviesraaddebilt.nl